

הפשע משתלם:

מה ניתן ללמוד מהנסיון האמריקאי בהפרטת בתי סוהר

ד"ר יואב פלד

החוג למדעי המדינה, אוניברסיטת תל אביב

מאי 2000

"בחילחול השיקול העסקי אל תוך שירותי החברה יש סיכון מוסרי. במערב ידועים מקרים רבים שבהם הממשלה נכשלה בפיקוח על שירותי חברה מופרטים, כמו בתי-אבות למשל. מהלך כזה הוביל במקומות רבים להתייעלות, אך באותה מידה גם לקיצוץ בטיב ובאיכות השירות. ממשלה אינה רשאית להמשיך במגמה החברתית המסוכנת הזאת שתוביל אותה בסופו של דבר - מדוע לא? - להפרטת בתי סוהר...."

פרופ' שלמה בן-עמי, מקום לכולם

ואכן, מדוע לא? ומדוע לא להקדים אפילו את הפרטת בתי הסוהר להפרטת שירותים חברתיים אחרים, כפי שמבקש לעשות עתה המשרד לבטחון פנים, בהנהגתו של השר שלמה בן-עמי? בנייר עמדה זה נבקש להציג את הנימוקים העיקריים נגד הפרטת בתי הסוהר בישראל. לצורך כך נסתמך הן על שיקולים עקרוניים והן על הנסיון שנרכש בארצות הברית בתחום זה. מכיון שהמצדדים בהפרטת בתי הסוהר, בעולם ובישראל, מסתמכים בראש ובראשונה על טיעונים של יעילות וחסכון, נפתח את הדיון בנושאים אלה, ואל הנושאים העקרוניים נתייחס בהמשך.

הפרטת בתי סוהר בארה"ב -- רקע כללי

ארה"ב היא המדינה המובילה בעולם הן במספר האסירים הכולל בבתי הסוהר שלה והן בהפרטת בתי סוהר. ב -- 1998 היו בכל בתי הכלא למיניהם בארה"ב כ - 1.8 מיליון אסירים, יותר מאשר בכל ארץ אחרת בעולם, כולל סין, שאוכלוסייתה גדולה פי 4 ויותר. שיעור

האסירים מתוך האוכלוסיה הכללית בארה"ב היה באותה שנה 668 על כל 100,000, השיעור השני בגובהו בעולם, אחרי רוסיה. מספר האסירים בארה"ב יותר מאשר הוכפל בין 1985 ו- 1998, כתוצאה מהחמרה בענישה על סידרה שלמה של עבירות, בעיקר עבירות סמים. העלייה הדרסטית הזאת במספר האסירים לא חלה באופן שווה על שחורים ועל לבנים. כך, ב- 1996 עלה לראשונה המספר האבסולוטי של האסירים השחורים בארה"ב על זה של האסירים הלבנים, כאשר 7% מהגברים המבוגרים השחורים הוחזקו בכלא.

העליה החדה במספר האסירים הביאה לצפיפות יתר בהרבה מבתי הסוהר ולנסיגות אינטנסיביים, שהונעו בחלק מהמקרים על ידי צווים של בתי משפט, להגדיל את כושר הקיבול שלהם. זהו הרקע עליו צמחה התופעה של הפרטת בתי הסוהר.

בסוף 1997 היו בארה"ב 1.22 מיליון אסירים מבוגרים במתקנים המקבילים לבתי הסוהר של השב"ס בישראל -- בתי סוהר פדרליים ושל המדינות השונות (להבדיל מבתי מעצר ומתקני כליאה אחרים, כדוגמת מתקני כליאה למהגרים בלתי חוקיים, מוסדות לעבריינים צעירים, וכו'). מתוך מספר זה הוחזקו 52,370, או 4.3%, במתקנים שנוהלו על ידי חברות כליאה פרטיות. (שיעור האסירים המוחזקים במתקנים פרטיים הוא פחות מ- 3%, אם כוללים את כל סוגי בתי הכלא בארה"ב.) לשם השוואה, ב- 1987 שהו רק 3,000 אסירים במתקני כליאה פרטיים. לקוחותיהן העיקריים של חברות הכליאה הפרטיות הם הממשלה הפדרלית (שירות בתי הסוהר הפדרלי ומחוז וואשינגטון, די.סי.) ומדינות בדרום ובמערב ארה"ב -- טקסס, אוקלהומה, פלורידה, לואיזיאנה, טנסי, קליפורניה, קולורדו ומיסיסיפי.

הכנסותיהן של חברות הכליאה הפרטיות עולות, כמובן, יחד עם הגידול במספר האסירים המוחזקים על ידן. לשם דוגמא, הכנסותיהן עלו משש מאות וחמישים מיליון דולר ב- 1996 למיליארד דולר ב- 1997.

הפרטת בתי סוהר נעשית באחת משתי דרכים עיקריות: בנייה של בתי סוהר חדשים על ידי חברות פרטיות וכליאתם של אסירים בהם תמורת תשלום יומי עבור כל אסיר על ידי המדינה, או העברתם של בתי סוהר קיימים לניהולה של חברה פרטית, גם זאת תמורת תשלום מהמדינה. כשני שלישים ממתקני הכליאה הפרטיים בארה"ב הם מהסוג הראשון, וכשליש הם מהסוג השני. דרגת הריכוזיות בענף בתי הסוהר הפרטיים היא גבוהה ביותר: כ- 75% מהשוק נשלטים על ידי שתי חברות רב-לאומיות (הפועלות גם בארצות אחרות, כדוגמת בריטניה ואוסטרליה): Corrections Corporation of America (55%) ו- Wackenhut

Corporation Corrections (20%). חברות אלה מעסיקות מספר רב של עובדי ציבור בכירים לשעבר, משפטנים וסוהרים (כולל שר משפטים אחד לשעבר של ארה"ב ונציגי שב"ס לשעבר ממספר מדינות) בתפקידי ניהול ושתדלנות. עקב כך הפך המונח "תשלובת כליאתית-תעשייתית", על משקל ה"תשלובת הבטחונית-תעשייתית", למונח שגור בספרות העוסקת בענישה בארה"ב.

יעילות וחסכון

שני הנימוקים העיקריים של מצדדי ההפרטה הם הצורך הדחוף בהפחתת הצפיפות בבתי הכלא, המחייב בניה מהירה של בתי כלא נוספים, והחסכון למשלם המיסים האמור להיות מושג על ידי העברת בתי הכלא לניהול פרטי על בסיס עקרונות כלכליים. החברות הפרטיות מצליחות אמנם לבנות בתי כלא חדשים במהירות גדולה יותר מאשר המדינה, אך זאת לא בשל יעילותן המהותית ביחס למדינה, אלא מכיון שהן אינן מוגבלות על ידי תקנות משפטיות ומנהליות המונעות מרשויות ציבוריות להוציא סכומי כסף גדולים ללא הליכי אישור ממושכים. כאשר רשות ציבורית מעבירה אסירים לבית כלא חדש שניבנה על ידי חברה פרטית

(במקרים רבים ללא מרכז, בשל הגדרת המצב כמצב חירום), התשלומים לחברה הפרטית עבור שירותי הכליאה נלקחים מתקציב הפעילות השוטף של הרשות הציבורית, ולא מתקציב הפיתוח שלה. דבר זה איננו מחייב אישורים מהרשות המחוקקת, הנפקת אגרות חוב, וכד', ולכן יכול להיעשות במהירות רבה יותר. אולם היעילות המושגת היא יעילות מדומה בלבד, שכן היא נובעת ממיגבלות שהרשות הציבורית למעשה מטילה על עצמה מסיבות פוליטיות ושאותן היא גם יכולה להחליט להסיר מעל עצמה.

הסוגיה המהותית יותר היא סוגיית החסכון למשלם המיסים הנובע, כך נטען, מניהול מקצועי ויעיל יותר של בתי הכלא בידי החברות הפרטיות. בנושא זה נערכו שני מחקרים רציניים ורבי-היקף על ידי רשויות ממשלתיות פדרליות בארה"ב: על ידי ה -- General Accounting Office (המקביל למשרד מבקר המדינה בישראל) ב -- 1996 ועל ידי משרד המשפטים (באמצעות חברת היעוץ הפרטית Abt) ב -- 1998. שני המחקרים האלה הגיעו לאותה מסקנה: **אין כל הוכחה לכך שהפרטת בתי הכלא מביאה לחסכון תקציבי משמעותי למדינה.**

המסקנה הזאת יכולה להפתיע רק את מי שמאמין באופן עיוור ביעילותו העדיפה של השוק הפרטי, בכל מקרה ומקרה. במציאות הממשית, כאשר מוסד המספק שירות חברתי, כדוגמת בית סוהר, מועבר מניהול ציבורי, שאיננו למטרת רווח, לניהול פרטי למטרת רווח, מתוסף למאזנו בהכרח סעיף הוצאה שלא היה בו קודם -- הרווח של החברה המנהלת. בכדי שבית סוהר פרטי יעלה למדינה פחות מבית סוהר ציבורי, החברה המנהלת אותו חייבת לחסוך בהוצאות תפעולו במידה כזאת שגם תאפשר לה להרוויח וגם תחסוך כסף למדינה. חוץ מאשר במקרים נדירים ובלתי מייצגים, חסכון כזה יכול לבוא אך ורק על חשבון איכות השירות שמספק בית הסוהר.

כאמור, המחקרים המוסמכים ביותר שנעשו עד כה מצביעים על כך, שהפרטת בתי הסוהר לא הביאה לחסכון משמעותי בהוצאות המדינה. יחד עם זאת, חברות הכליאה הפרטיות אכן מבקשות לחסוך בהוצאותיהן בכל דרך אפשרית, בכדי להגדיל את רווחיהן. מאחר שההוצאה המשמעותית ביותר בתפעול בתי סוהר היא שכר העבודה של הסוהרים, חברות הכליאה הפרטיות משתדלות לקצץ בסעיף זה עד כמה שניתן. כך, על פי נתוני AFSCME (האיגוד המקצועי של עובדי המדינה בארה"ב), ב -- 1998 היה השכר השנתי ההתחלתי הממוצע של סוהר בבית כלא ציבורי בארה"ב 21,246 דולר, ובבית כלא פרטי היה השכר 17,344 דולר. (מרבית הסוהרים בבתי הכלא הציבוריים מאוגדים באיגודים מקצועיים, בעוד שעובדי בתי הכלא הפרטיים אינם מאוגדים). יתר על כן, החסכון נעשה לא רק בשכר, אלא גם בהכשרה המקצועית לה זוכים הסוהרים. מספר שעות ההכשרה אותן מקבל בממוצע סוהר בבית כלא ציבורי לפני כניסתו לתפקיד הוא 232 שעות, ובבית כלא פרטי 189 שעות בלבד. כתוצאה מגורמים אלה, שיעור התחלופה השנתי של הצוות בבית כלא ציבורי הוא 15% בממוצע, בעוד שבבית כלא פרטי השיעור הוא 41%.

המחקרים שהשוו את מחירם של בתי הכלא הפרטיים והציבוריים עבור המדינה בדקו את ההוצאות השוטפות השגרתיות בלבד, ועדיין לא מצאו כל חסכון משמעותי שנבע מההפרטה. אולם בהשוואה הזאת יש יסוד של הטעייה. חברות הכליאה הפרטיות אינן מסוגלות (וטוב שכך) להתמודד עם מצבי חירום, כגון בריחות והתקוממויות של אסירים. במקרים כאלה חייבות גם החברות הפרטיות להסתמך על שירותיה של המדינה, ואלה יכולים לעלות כסף רב למשלם המיסים. בנוסף, בית המשפט העליון של ארה"ב קבע ב -- 1997 כי עובדי בתי הסוהר הפרטיים אינם נהנים מהחסינות המוקנית לעובדי ציבור מתביעות אזרחיות עקב מעשים שעשו תוך מילוי תפקידם. כלומר, סוהר פרטי שהרג אסיר שניסה להימלט, כמו גם החברה המעסיקה אותו, יכולים להיתבע בתביעת נזיקין אזרחית על ידי משפחת ההרוג.

הנסיין מראה שבמספר מקרים כאלה חוייבו חברות כליאה פרטיות לשלם לתובעים פיצויים בסכומים שלא יכלו לעמוד בהם, והנטל הכספי נפל בסופו של דבר גם על המדינה.

השאלה החייבת להישאל, על כן היא מהי ההסתברות שאירועים חריגים כגון בריחות והתקוממויות אכן יתרחשו בבתי כלא פרטיים, לעומת בתי כלא ציבוריים? שאלה זאת מתקשרת לשאלה הכללית יותר, אודות איכות השירות שמספקים בתי הכלא הפרטיים לעומת הציבוריים. לשאלה זאת אין עדיין תשובה מוסמכת, שכן לא נעשה מחקר מספיק בנושא. אחת הסיבות העיקריות לכך היא שקשה להגדיר הגדרה אופרטיבית מהו בדיוק ה"שירות" אותו אמור לספק בית סוהר. המחקר של Abt, שנערך, כאמור, בהזמנת משרד המשפטים הפדרלי של ארה"ב, קובע בלשון זהירה, כי המחקרים הקיימים "אינם מספקים הוכחה משכנעת לעדיפותם" של בתי הכלא הפרטיים בתחום איכות השירות. אולם התרשמות כללית מהספרות הקיימת בנושא מצביעה על כך שאירועים חריגים, כדוגמת התעללות באסירים, כולל התעללות מינית, אלימות בין אסירים לאסירים ובין אסירים לסוהרים, התאבדויות של אסירים, בריחות והתקוממויות, מתרחשים בשיעורים גבוהים יותר בבתי הסוהר הפרטיים. מציאות זו הביאה לכך שבמספר מקרים נאלצו שלטונות המדינה לקחת חזרה לידיהם בתי סוהר שהופרטו, אם ביוזמתם ואם בתוקף צווים של בתי משפט.

אולם שאלת איכות השירות המסופק בבתי סוהר חורגת מעבר לסוגיה של שמירת הסדר הציבורי, אם בין כתלי הכלא ואם מחוצה לו. השאלה כרוכה בסוגיות כמו טיפול רפואי, טיפולי גמילה מסמים, הכשרה מקצועית ושיקום באופן כללי. כל השירותים האלה הם שירותים יקרים, וברור מאליו כי חברות שתכלית קיומן היא עשיית רווח תשתדלנה לחסוך בהם עד כמה שרק ניתן. הפתרון המוצע בדרך כלל לבעיה זו הוא חתימת חוזה מחייב בין המדינה לבין חברת הכליאה הפרטית, המפרט את השירותים אותם חייבת החברה לספק לאסירים. לעיתים אף מוצע למנות מפקחים מטעם המדינה, שישהו בבתי הכלא הפרטיים על בסיס קבוע או מזדמן, ושתפקידם יהי לוודא שבית הכלא אכן מנוהל בהתאם לחוזה.

הפתרון הזה הוא, כמובן, פתרון אירוני לבעייה שמתעוררת מלכתחילה כתוצאה מחוסר אמון ביכולתה של המדינה לפעול ביעילות. על סמך מה ניתן לצפות מהמדינה, שלא מסוגלת לנהל בית כלא ביעילות, לגלות יעילות בפיקוח על חברה פרטית המנהלת את אותו בית כלא? יתר על כן, מן המפורסמות היא שדוקא הפיקוח על שירותים ציבוריים הניתנים בידי גורמים פרטיים הוא עקב אכילס של המדינה, ושהמפקחים מטעם המדינה פועלים למעשה במקרים רבים לטובת האינטרסים של הגוף הפרטי המפוקח - ולא של המדינה אותה הם אמורים לייצג.

סוגיות עקרוניות

הדיון המשמעותי באמת בשאלה של הפרטת בתי סוהר איננו הדיון הפרגמטי, של שיקולי עלות-תועלת, כי אם הדיון העקרוני. בדומה להפרטת שירותים חברתיים אחרים, כגון חינוך ובריאות, אבל יותר מהם, מעלה השאלה של הפרטת בתי סוהר סוגיות עקרוניות -- מוסריות, משפטיות ופוליטיות -- רבות.

שלילת חירותו של אדם היא פגיעה קשה וכואבת ביותר בזכויותיו. הפגיעה הזאת מוצדקת, בחברה הדמוקרטית המודרנית, כרע הכרחי הנעשה אך ורק לאדם שפגע באופן משמעותי בנורמות החברתיות, וזאת בכפוף להליך משפטי מדוקדק ביותר. את הרע הזה מטילה על האדם החברה, הרואה עצמה נפגעת ממעשיו, בכדי להעניש ולשקם אותו, ובכדי להרתיע אחרים. הסמכות לפגוע כך בזכויותיהם של האזרחים, בשם החברה, נתונה למדינה, כמרכיב מהותי של הריבונות ממנה היא נהנית. למדינה עצמה ולשלוחיה הפועלים בשמה לא אמור

להיות, על פי התפיסה הליברלית-דמוקרטית, כל אינטרס משלהם בהטלת העונש ובביצועו, מלבד האינטרס הכללי של תיקון החברה.

עמדתה המוסרית של המדינה כלפי האסירים נחלשת מאד כאשר אל תוך מערכת הענישה נכנסים שיקולים של רווח פרטי. שיקולים כאלה פוגעים בלגיטימיות של התהליך כולו, שכן הם פותחים פתח לאפשרות שזכויותיהם של האסירים כאזרחים וכבני אדם יהפכו לכפופות לאינטרס הפרטי בעשיית רווח. בית כלא הוא סביבה טוטאלית אליה מגיעים אנשים בניגוד לרצונם והמנוהלת באמצעי כפייה קשים, הכוללים, במקרים קיצוניים, אלימות פיזית ואפילו הרג של אסירים. מראית עין של עירוב אינטרסים פרטיים בניהול מערכת כזאת, ולא כל שכן הצהרה מפורשת על כך, מערערים בהכרח את סמכותה המוסרית. יתרונותיה הכלכליים של ההפרטה, אפילו אם היו כאלה, מתגמדים, על כן, לנוכח הנזק שבהעברת זכותה הריבונית של המדינה להעניש את אזרחיה לידיים פרטיות. העברה של מרכיב יסודי כזה של הריבונות לידי אנשים פרטיים הפועלים למטרת רווח פוגעת בלגיטימיות של מערכת אכיפת החוק ושל המדינה עצמה. האם יעלה על הדעת שמשיקולים דומים של יעילות תמסור המדינה את סמכות החקיקה או השפיטה שלה, או את ההגנה על גבולותיה, לידי גורם פרטי הפועל למטרת רווח?

הניגוד בין האינטרס החברתי הכללי לאינטרס של חברות הכליאה הפרטיות בא לידי ביטוי מובהק בשאלה של היקף השימוש בעונש המאסר. כליאה היא הצורה הבלתי-אנושית, ההרסנית והיקרה ביותר של ענישה, ובתי הכלא הם, כידוע, בתי ספר לפשיעה. האינטרס החברתי מחייב, על כן, שהשימוש במאסר כמכשיר ענישה יהיה מצומצם ככל האפשר. לחברות הכליאה הפרטיות, לעומת זאת, יש אינטרס מובהק בהגדלת מספר "לקוחותיהן" -- האסירים. בארה"ב, ההחמרה בענישה שהביאה להכפלת מספר האסירים בין אמצע שנות השמונים לאמצע שנות התשעים היתה, בחלקה, תוצאה של מאמצי שתדלנות גלויים של חברות הכליאה הפרטיות. כאשר האסירים כבר נמצאים בכלא, יש לחברות הכליאה אינטרס שישארו שם כמה שיותר. קביעת משך השהייה של אסירים בכלא נתונה, כמובן, בידי מערכת המשפט. אך גם לשלטונות הכלא יש סמכות מעין-שיפוטית להשפיע על תקופת המאסר, וזאת בעיקר באמצעות האפשרות שיש להם להמליץ, או לא להמליץ, על קיצור העונש בשל התנהגות טובה. כאשר שלטונות הכלא הם עובדיו של תאגיד כלכלי, הם עלולים בקלות להיקלע לעימות בין טובת האסיר והחברה בכלל, לבין טובתם של בעלי המניות של התאגיד המעסיק אותם. בארה"ב נשמעו כבר במקרים רבים האשמות כי בתי כלא פרטיים נקטו באמצעים משמעתיים בלתי-מוצדקים נגד אסירים, בכדי לשלול מהם את האפשרות לשחרור מוקדם בשל התנהגות טובה.

סוגייה חשובה נוספת היא סוגיית האחריות [המילה הכי קרובה שמצאתי בעברית למונח האמריקאי *accountability*]. על פי התיאוריה הדמוקרטית, סמכות הפעולה של המדינה ניתנת לה על ידי אזרחיה, ובפניהם היא אחראית על תוצאות פעולתה. כאשר פעולותיה של ממשלה מסוימת אינן עולות בקנה אחד עם העדפות האזרחים, האזרחים יכולים לתת לכך ביטוי פוליטי, ובסופו של דבר אף להחליף את הממשלה בבחירות. אסירים גם הם אזרחים הרשאים להשתתף בבחירות (לפחות בישראל) והם ובני משפחותיהם יכולים לתבוע דין וחשבון מהממשלה ולפעול במישור הפוליטי אם דרישותיהם אינן נענות.

חברות הכליאה הפרטיות אינן אחראיות בפני האזרחים, וודאי וודאי שאינן אחראיות בפני "לקוחותיהן", האסירים. הן אחראיות רק בפני בעלי המניות שלהן, ובתוקף החוזה שחתמו, בפני המדינה. נגד חברות אלה אין אפשרות, על כן, לפעול פעולה פוליטית או כלכלית (ה"לקוחות" אינם יכולים לעבור לחברה אחרת), אלא רק משפטית, דבר המצמצם במידה רבה את היכולת לתבוע מהן דין וחשבון על מעשיהן. יתר על כן, העברת סמכות הענישה לחברות פרטיות מצמצמת גם את אחריותה של המדינה לנעשה בבתי הכלא, אם לא תיאורטית הרי לפחות באופן מעשי. האנלוגיה הברורה כאן היא התנערותה המוכרת של

המדינה, כמו גם של מוסדות ציבוריים אחרים, מאחריותם לתנאי העבודה של פועלי קבלן המועסקים על ידם בהעסקה בלתי-ישירה.

סיכום

כפי שציין שלמה בן-עמי בספרו, הפרטת בתי הסוהר היא המקרה הקיצוני ביותר של הפרטת השירותים החברתיים, המקרה המביא את הגיון ההפרטה עד לגבולו האבסורדי. בניגוד לשאר השירותים החברתיים, אותם החלה המדינה לספק בשלב מאוחר יחסית של התפתחותה, הזכות להעניש מפירי חוק היתה מאז ומתמיד מרכיב יסודי בתפיסת הריבונות של המדינה המודרנית, חלק מהותי מהמונופול שיש לה על השימוש הלגיטימי באלימות. זכות הענישה מסתמכת מבחינה מוסרית על כך שהמדינה היא המייצגת את האינטרס החברתי הכללי ואין היא נגועה, תיאורטית כמובן, באינטרסים פרטיקולריים. ההנחה המוסרית-פוליטית היא שהסבל שנגרם לאסירים על ידי כליאתם משרת אך ורק את טובת החברה, ולא את טובתו הפרטית של מישהו.

הפרטתה של הענישה משמיטה את הבסיס מתחת להנחה הזאת, על ידי כך שהיא יוצרת לראשונה, באופו גלוי ומוצהר, קבוצה חברתית שיש לה אינטרס כלכלי בגרימת סבל לבני אדם. (זהו אינטרס שונה במהותו מהאינטרס של חברות רפואה פרטיות, למשל, המרוויחות אמנם מטיפול בסבל, אבל סבל שלא הן גרמו אותו.) עבור הקבוצה הזאת, הפשע אכן משתלם.

המצב בבתי הסוהר בישראל, ולא רק בישראל, הוא מצב נורא לכל הדעות. אבל הדרך הנכונה לשפר את המצב היא על ידי כך שהמדינה תכיר באחריותה לרווחתם של האסירים אותם היא שלחה לכלא, ותשקיע את המשאבים הדרושים בשיפור התנאים בבתי הסוהר. בנוסף, יש להגביר מאד את המאמץ לחפש דרכי ענישה אלטרנטיביות, שאינן כרוכות במאסר. התנערותה של המדינה מאחריותה זאת על ידי הפרטת בתי הסוהר, איננה תורמת לחסכון וליעילות של ביצוע הענישה וודאי וודאי שאיננה תורמת לרווחת האסירים. במידה שחברות הכליאה הפרטיות אכן מצליחות לחסוך, הן עושות זאת לטובתן הן, ולא לטובתו של משלם המיסים, ועל חשבון האסירים.

בדומה להפרטת אמצעי התקשורת האלקטרונית, גם הפרטת בתי הסוהר היא מיכרה זהב לזכיינים. אולם בניגוד לצרכני התקשורת, היכולים להחליט שהם "מתנתקים מהכבלים", האסירים אינם יכולים לשחרר את עצמם מבתי הסוהר. הפרטת בתי הסוהר היא מרושעת במיוחד, מכיון שהיא נעשית על גבה של הקבוצה החלשה ביותר בחברה, קבוצה המהווה "קהל שבוי" במשמעותו המילולית ביותר של הביטוי. זהו צעד הפוגע פגיעה בוטה בעקרונות הדמוקרטיה, שלטון החוק והצדק החברתי, ותורם תרומה משמעותית להתפרקותה של המדינה, לטובת השוק. כל העקרונות המוסריים והפוליטיים האמורים לשרור במדינה הדמוקרטית בכלל ובישראל בפרט שוללים את רעיון העיוועים של הפרטת בתי הסוהר. אסור למדינה להפוך את הפשע למשתלם, לא רק עבור הפושע, אלא גם עבור התשלובת הכליאתית-תעשייתית.